

Plaatsbepaling: Openingswoord bij de presentatie van het Katholiek Appel

Hans Kronenburg 3-11-12

'Weer een christelijk forum: nu nog oecumenischer!' – kopte *Trouw*, toen het op 31 augustus j.l. de oprichting meldde van het Oecumenisch Forum voor Katholiciteit. Het lijkt wel een rage: de Nationale Synode, met zijn Katholiceits Effect Rapportage, de groep Wij kiezen voor eenheid, het Nederlands Christelijk Forum – en nu weer het Oecumenisch Forum voor Katholiciteit. Wie zit daar nu op te wachten? Dat zal moeten blijken, maar in ieder geval bent u allen vandaag naar deze kerk gekomen omdat u – naar ik mag aannemen – iets hebt met dat fascinerende, onvertaalbare woord *katholiek*, dat al

vanaf de tweede eeuw onlosmakelijk verbonden is met dat andere fascinerende en even onvertaalbare woord *ecclesia*, kerk.

Hoe die twee woorden zich tot elkaar verhouden – daarover gaat het Katholiek Appel dat vandaag gepresenteerd wordt en dat als visitekaartje van het Oecumenisch Forum voor Katholiciteit mag gelden.

Hartelijk welkom allemaal, wie u ook bent en tot welke kerk u ook behoort. Wij hopen dat deze bezinningsdag – die niet toevallig gehouden wordt tussen Hervormingsdag en Allerheiligen aan de ene kant en de gedenkdag van Willibrord aan de andere kant – het begin zal worden van een breed gedragen beweging die dienstbaar wil zijn aan de oecumene in Nederland.

De wortels van het Oecumenisch Forum voor Katholiciteit liggen in de PKN. Al sinds de verschijning van de bundel *Wij zijn ook katholiek* (2007) bestonden er bij sommigen van ons, mede gevoed vanuit de Liturgische Kring, plannen om binnen de PKN iets als een 'beweging voor katholiciteit' op gang te brengen. De belangrijkste reden daarvoor was dat allerlei bewegingen en stromingen binnen de PKN – Gereformeerde Bond, Confessionele vereniging, Evangelisch Werkverband, Op Goed Gerucht, Vereniging van Vrijzinnige Protestanten – georganiseerd zijn, terwijl de (relatief kleine) groep die *katholiek* georiënteerd is niet zichtbaar is en zich dus niet in het debat kan mengen, maar daar soms wel om zit te springen...

Al snel bleek echter, dat wie zich wil inzetten voor de katholiciteit van de kerk dat alleen maar in *oecumenisch* verband kan doen. Daarom werd contact gezocht met de aartsbisschop van de OKK, dr. Joris Vercammen, wiens kerk in zekere zin getypeerd kan worden als brugkerk tussen Rome en de Reformatie. In 2010 werd een kleine werkgroep gevormd, bestaande uit de aartsbisschop zelf, ds Ilona Fritz, dr Mattijs Ploeger, ds Hans Uytenbogaardt en ondergetekende. Ploeger was in 2008 gepromoveerd op een proefschrift over de eucharistische ecclesiologie en van de hand

van Vercammen verscheen in 2011 het boekje 'Oud- en nieuw-katholiek. De spirituele zoektocht van die andere katholieken'. Van beide studies zijn de sporen terug te vinden in het Katholiek Appel – zoals er overigens óók sporen in zijn terug te vinden van het recente boek over de kerk van de zeer protestantse theoloog A. van de Beek.

Na twee jaar verkennende gesprekken werd in het voorjaar van 2012 het Oecumenisch Forum voor Katholiciteit opgericht. Fritz en Ploeger zagen af van verdere deelname, maar vijf nieuwe enthousiaste deelnemers traden aan: ds Henk Gols, ds Lieske Keuning, ds Idelette Otten, drs Henk Schoonen en dr Andreas Wöhle. Met de zegen van de aartsbisschop en de twee protestantse episcopaal *angehauchte* emeritus-leden Uytendogaardt en ondergetekende fungeren zij momenteel als trekkers van het Oecumenisch Forum voor Katholiciteit.

Die naam staat voor drie dingen: (a) Wij willen geen vrijblijvende praat- of studieclub zijn, maar *een forum*: niet alleen een marktplaats waar meningen worden uitgewisseld, maar ook een instrument om kerkelijk beleid kritisch te volgen en hete oecumenische hangijzers, zoals de vragen rond ambt en sacrament, aan te pakken. (b) Wij streven naar een zo breed mogelijke *oecumenische* samenstelling en hopen daarom op spoedige uitbreiding met b.v. anglicaanse en rooms-katholieke deelnemers, maar ook met de evangelische theologen uit de school van de zg. *ecclesial-turn*-denkers, de theologen die een 'wending naar de kerk toe' hebben gemaakt. (c) Wij zijn ervan overtuigd dat van de vier kenmerken van de kerk – haar eenheid, heiligheid, katholiciteit en apostoliciteit – in de 21e eeuw, de eeuw van de globalisering, de *katholiciteit* de meeste aandacht vraagt, omdat juist daar, in haar 'gericht zijn op het geheel' (*kat-holon*), de grote uitdaging ligt voor de kerk. Daar willen we dan ook op inzetten.

Als ik tenslotte mag proberen de positie van het OFK in het Nederlandse oecumenische landschap te markeren, dan zou je kunnen zeggen dat wij een reflectie- en actiegroep willen zijn die werft voor katholiciteit. Zo willen we dienstbaar zijn aan zowel de Raad van Kerken aan de ene kant, als aan het binnenkort op te richten Nederlands Christelijk Forum aan de andere kant, de 'twee benen' waarop de oecumene in ons land zich lijkt te gaan voortbewegen. Wij als OFK zullen nu eens aan het been van de institutionele oecumene trekken, dan weer aan het been van de spirituele oecumene. Zo hopen wij – graag samen met u die hier vandaag aanwezig bent – de voortgang van de oecumene te dienen en uiteindelijk de wereld tot zegen te zijn.

Hans Kronenburg

Hervormingsdag/Allerheiligen 2012

Hoe katholiek is mijn kerk? - ds. Arjan Plaisier

Arjan Plaisier 3-11-12

Het appel

Het Oecumenisch Katholiek Appel stelt de vraag aan de kerken of zij leeft vanuit een katholieke grondhouding. Het katholieke wordt gekenmerkt door het overal, altijd en allen.

Ook vraagt zij de kerken terug te keren naar Schrift, belijdenis en episkope in hun onderlinge verbondenheid als instrumenten van deze katholiciteit. Van mij wordt geen wetenschappelijk of

apologetisch betoog verwacht, maar een zelfkritische reflectie. Dat wil ik zeker, maar veroorloof me enige inleidende opmerkingen, zo plompverloren kan ik nu ook niet op de vragen antwoorden en de reflectie plegen.

Ik ben blij dat we niet pas vandaag met een dergelijk appel te maken hebben. De oecumene kent een lange traditie en er is ook veel gewonnen in deze geschiedenis. Twee keer is er een krachtig appel uitgegaan aan de kerken: die van de wereldwijde zending en die van de wereldoorlog. Dat was twee keer een appel dat zijn weerga niet kende, met de nodige druk van boven. De bliksem moest ervoor flitsen van het ene einde van de wereld tot het andere, en weer een andere bliksem moest flitsen aan de kimmernissen. Dan gebeurt er wat op aarde, dan gebeurt er wat met de kerk. Oecumene is niet een of ander leuk speeltje van mensen, maar heeft met de hand van God te maken. Die hand zal blijven werken. Ik ben niet zo pessimistisch over de oecumene. Er zal ook in deze eeuw aan ons kerkelijk leven geschud worden. Ineens blijken dan de muren niet veel meer te betekenen en waait de Geest met kracht door de gewelven. Veel kerkelijke cultuur blijkt vandaag de dag ineens gedateerd en heeft dan ook zijn tijd gehad, ook als die nog krampachtig in stand wordt gehouden.

In de tweede plaats erken ik ten volle de betekenis van het katholieke, het algemene, de eenheid. Dat heeft, en daarin stem ik in met het manifest, met God zelf te maken zoals Hij in Jezus Christus is verschenen. Het is de daad van God 'om alles in de hemel en op de aarde onder één hoofd bijeen te brengen, onder Christus' (Ef. 1:10) die katholiek is. Jezus Christus is gekomen. God heeft alles onder één hoofd gebracht. Onder dit hoofd is eenheid, de eenheid van de liefde, genade en vrede van God.

Het katholieke appel is een terecht appel om in deze eenheid te blijven, en daar steeds naar terug te keren. Daarbij helpen de woorden altijd, overal en allen. Er is immers gevaar om sektarisch te worden. De wereld is sektarisch, de kerk is katholiek. De wereld kan niet anders dan sektarisch zijn, hoe universeel er ook gedacht wordt en hoe globalistisch er ook gehandeld wordt. Het echte fundament van de eenheid ontbreekt. Het is hooguit broddelwerk, pappen en nathouden, en dat is dan nog maar

het beste ook. Vaak wordt de hand overspeelt, en krijgen we uitstulpingen van eenheidsrijken of ideologieën, maar dat is geen eenheid, dat is terreur. De enige eenheid die houdt is er een die ons wordt geschonken, die een vrije gave van God is. Het is de eenheid van de liefde, gebaseerd op het offer van de liefde en de overgave. Dat brengt samen, al het andere drijft uit elkaar. Het is de Geest van Christus die bij machte is om wat uit elkaar valt bijeen te brengen in een vrede die geen product is van menselijk werk, maar gave van God.

Kerk is daar waar Christus doorwerkt met zijn Geest en waar mensen zich door deze Geest laten inpalmen. Christus is niet een idee, hij is een daad van God, een offergave, de gekruisigde en opgestane Heer. Kerk is waar de liefde van Christus doorwerkt. Dat gebeurt door de verkondiging en de daaraan verbonden sacramenten. Daar hoort nu de trits Schrift, credo en episkopè bij. Die zijn nodig, hoewel niet heilsnoodzakelijk. Maar zonder deze drie raakt Christus uit het zicht. Want er is de zuigkracht om over te schakelen op iets anders. Zonder deze drie drijven we gemakkelijk af van de daad van God, de offerdaad van Christus, en houden we een idee over waar we zelf mee aan de haal gaan. De eenheid van Christus is ons allen vreemd en daarom zijn er ook wel krachtige middelen nodig, die met deze drie gegeven zijn. Waar ze ontbreken, dreigen we van Christus af te vallen en daarmee de eenheid te verliezen.

Zoals gezegd, om de katholiciteit van de kerk, die ze heeft in Christus te verwoorden, komen woorden als overal, altijd en allen als hulpwoorden naar voren. Ze zijn niet sacrosant, maar ze helpen om het blijven in Christus te benoemen en te beleven. Overal, want Christus is een lokale legende. Altijd, want Christus is geen tijdsverschijnsel. Allen, want Christus is geen groepsidool. We moeten oppassen met deze woorden zelf meer te willen doen dan ze hulplijnen te laten zijn. God zal zelf voor zijn kerk zorgen. Christus werkt door op vaak wonderlijke wijze. Deze woorden zijn er niet voor om door een commissie bewaakt te worden, ze waaien mee in de vliegende vaandels van het evangelie van Christus. We zijn geen globalisten, traditionalisten of universalisten. We zijn christenen. Maar toch: ze zijn signalen die we serieus moeten nemen. Ik wil nu nader op ze ingaan.

Overal

Geen lokale legende. Wie over Christus spreekt, zal groot moeten leren denken. God heeft Christus bestemd voor de hele wereld. De kerk is ook verspreid over de hele wereld. Ze is lokaal, zeker, ze zweeft niet, maar vanwege haar verbondenheid met Christus is ze verbonden met het wereldwijde lichaam van Christus. Als God alles onder één Hoofd bijeenbrengt, kunnen de leden niet net doen alsof zij lokaal het lichaam zijn. In dat opzicht is de kerk katholiek en dient ze katholiek te zijn. Concreet betekent dit, dat ze voor wat betreft haar kerkelijk leven, zich niet kan opsluiten in zichzelf. Christus is wel déze Christus die hier en nu beleden wordt, maar Hij valt niet op te eisen door één kerk en dus ook niet door één kerkgenootschap.

Ik vind dat de Protestantse Kerk als 'gestalte van de ene heilige apostolische en katholieke of algemene christelijke Kerk' krachtens haar eigen kerkorde niet anders kan dan zich open te stellen voor andere kerken en christenen. Het gaat niet om de Protestantse Kerk, het gaat om de kerk. Die zijn we niet alleen. Wat ons betreft zitten

we morgen om de tafel met de kerken die als afsplitsingen van de voorlopers van de Protestantse Kerk kunnen worden beschouwd, om tot kerkelijke eenheid te komen. Ik hoop dat de Protestantse Kerk in haar huidige vorm niet heel ver de 21e eeuw in zal komen. Waar bewegingen ontstaan die het onderlinge geloofsgesprek willen bevorderen, willen we hier actief aan bijdragen. Daarom ben ik blij met de oprichting van het Nederlands Christelijk Forum. Naast de Raad van Kerken kan deze een belangrijke rol spelen in kerkelijk Nederland.

Overal wil zeggen dat we niet provinciaal moeten zijn. We voelen ons ruim denkende verlichtingschristenen en isoleren ons van de wereldkerk. We willen best onze lokale christelijke waarden uitdragen naar verre landen, maar sluiten ons af voor de stem van de kerk van verre landen. Zeker wanneer die verre landen in Pinkstertaal spreekt. Of wanneer ze dichtbij komen in de gestalte van Migrantenkerken. Het is niet geloofwaardig wanneer we het overal belijden en intussen, misschien wel op grond van min of meer hoogkerkelijke sympathieën ons afsluiten voor een kwart van de christenheid.

Altijd

Altijd ziet op traditie, op de continuïteit met het apostolische getuigenis. We mogen geloven dat God de kerk niet los heeft gelaten in de eeuwen na de opstanding van Christus en de uitstorting van de Heilige Geest. De kerk is het enige lichaam dat echt geschiedenis kent. In de kerk komen we in een hoge ruimte van de eeuwen tegen. De kerk is echt democratisch want daar spreekt het voorgeslacht mee. Ook daarom is de kerk nooit helemaal van de eigen tijd. De kerk die katholiek is, is van alle tijden, en daarom niet helemaal van de eigen tijd. Gelukkig maar, want als je als mens alleen maar met je eigen tijd getrouwd bent, ben je morgen de weduwe ervan. We zullen nog hard een instituut nodig hebt waarin de adem van de eeuwen voelbaar is.

Altijd heeft te maken met de inhoud van geloof en de wijze van leven, met de kerkelijke traditie en de continuïteit daarin. Hoe zit het met dit 'altijd' als het gaat om de geloofspraktijk van een protestantse kerk? Deze kerk is, het valt niet te ontkennen, ook een breuk. Ik geloof dat Gods werk ook breuken kent, dat God niet een conservator is en dat er soms weer over de eeuwen heen een vonk springt van het apostolische getuigenis. Duur alleen is geen argument en traditie evenmin. De sprong van Petrus naar Paulus was ook niet gering. Een groot accent op apostolische successie zoekt mijns inziens de continuïteit teveel in het menselijk handgebaar. God kan zo nodig uit stenen christenen maken. Er is soms hogere continuïteit. Dat mag echter geen reden zijn om maar te breken en het mag al helemaal geen reden zijn om te menen dat God oude takken heeft weggebroken om nieuwe takken in te planten. En ook al worden er oude takken afgebroken, niet de tak draagt de boom, maar de boom de tak. En daarom dient het Protestantisme zich te verantwoorden, en kan in concreto geen Protestantse Kerk zijn zonder het gesprek met Rome. Dat kan op basis van 15 eeuwen gedeelde kerkgeschiedenis. Protestanten hebben teveel kerkje gespeeld, alsof God vooral van breuken houdt. De kerkscheuring in de 16e eeuw is een ramp en er is veel rampspoed van uitgegaan. De Katholieke kerk zijn we aan twee kanten, aan die van Rome en die van Reformatie, kwijt geraakt. Het is niet katholiek om de katholiciteit aan één van beide kanten te claimen. Rome is het ook niet, zij is te Rooms. Maar de Protestanten zijn het ook niet, ze zijn te protestants.

Momenteel beleven we niet altijd gelukkige tijden met elkaar, een gedeelde avondmaalsviering zit er nu niet in. Dat is frustrerend, maar het is wat mij betreft geen goede zaak mokkend in een protestants hoekje te gaan zitten. Hoe zit het eigenlijk met onze avondmaalsviering? Hoe serieus hebben we de gemeenschappelijke vieringen eigenlijk zelf genomen, en hoeveel drang zat er achter om werkelijk tot eenheid te komen? En buiten dat: onze Protestantse Kerk zal zich door Rome de vraag moeten laten stellen in hoeverre we niet schrijnend de persoonlijke gezagsdrager missen en een raar soort allergie voor gezag hebben ontwikkeld. Hoe zit het dan met het gezag van Christus? Valt dat samen met dat van ons geweten of met de lokale kerkenraad? Dat is wel erg smal. In hoeverre zijn we niet plat, plat protestants met onze al te leer- en strijdgesprekken, waar op een dag alle mystieke diepte uit is verdwenen. Plat in onze moraal, die nergens meer iets dwars en onaangepast heeft. Plat in onze manier waarop wij met het avondmaal opgaan, als was het een clubmaaltijd waarin we onze gemeenschapszin vieren, plat soms in onze leer, waardoor we de heilige huiver voor het mysterie van de drie-ene God zijn kwijtgeraakt. Altijd wil zeggen dat je als Protestant deze vragen serieus te nemen hebt.

Allen

En slotte het allen. Op een merkwaardige manier komt in het manifest ineens het geheel van de menselijke samenleving te voorschijn en de inzet voor een humanitaire orde. Dat is mij best, maar het hinkt er op een zeer merkwaardige wijze achteraan. Alsof erop het einde met schrik gedacht wordt dat het toch niet alleen om de kerk gaat. Allen, als het gaat om de katholiciteit, betekent: kerk zijn voor allen en niet 'zoektocht naar een andere kwaliteit van globalisering'. Allen wil zeggen: kerk voor allen. Richt de kerk zich tot allen in het besef dat Christus het hoofd is van het al?

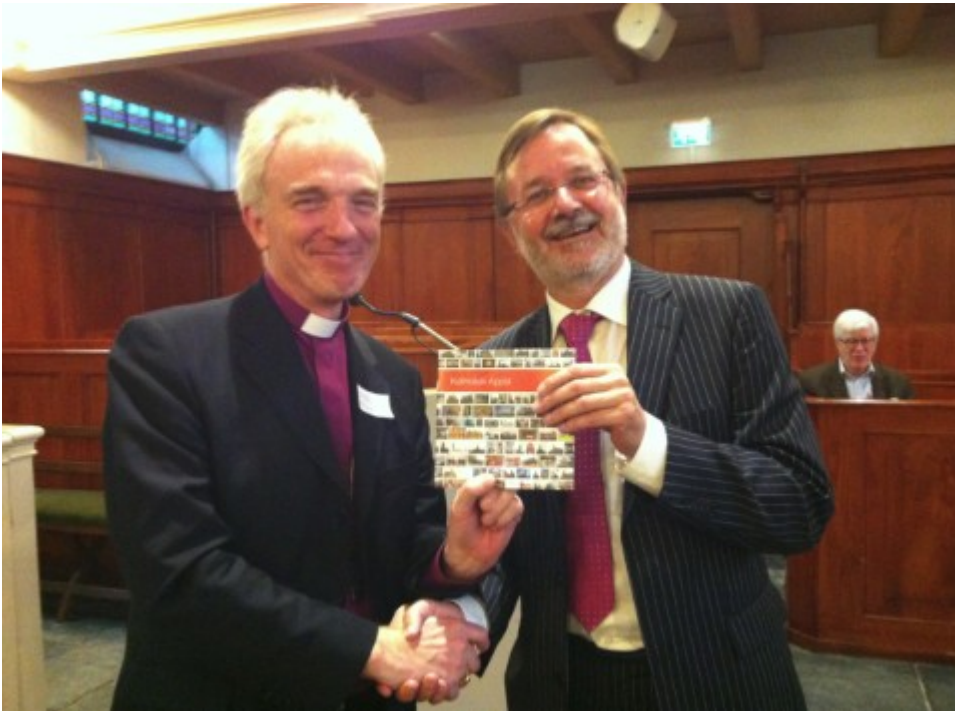
De kerk kan ook sektarisch worden als ze mentaliteitskerk wordt. Als ze zich terugtrekt in eigen kring. Als ze de Areopagus mijdt. Als ze zich vereenzelvigd met een cultuur die dan wel eens die van gisteren kan zijn. Dat is een serieuze vraag. De Protestantse Kerk als de kerk moet het 'allen' weer leren. Dat is wat anders dan allemansvriendje. Dat is zeker wat anders dan 'worden zoals allen'. Dat is ook wat anders dan de kerk als eigen gestalte niet serieus nemen. Het allen is het weten dat je kerk bent voor allen, omdat Christus midden in de wereld gestorven is, en niet ergens achter een kerkelijk voorhangsel. Daarin hebben we elkaar als kerken en christenen nodig. Dat is een opdracht die alleen in gezamenlijkheid aangegaan kan worden. Juist hier liggen oecumenisch gezien de grootste uitdaging en de grootste kansen. Onze verdeeldheid heeft ons ook in eigen zuilen en later in eigen hokken gedreven. Katholiek is missionair, dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan maar wat mij betreft is er geen enkele oecumenische agenda zonder dit perspectief.

Het Oecumenisch Katholieke Appèl

Ten slotte, wat kan het Oecumenisch Katholiek Forum bijdragen aan het thema katholiciteit? Ik vind het appel zelf inhoudelijk, zoals u kunt afleiden uit de wijze waarop ik er op ingegaan ben, op zijn plaats. Wanneer het thema katholiciteit op verschillende wijzen wordt gethematiseerd en je daar een bescheiden organisatie omheen bouwt, kan dat geen kwaad. Maar moet er voor de katholiciteit een speciaal

forum komen waar je lid van kan worden, je erbij aansluiten door een handtekening? Zodat we straks aangesloten leden en niet aangesloten leden hebben. Onlangs werd uit andere hoek al het idee van een Katholiek Keurmerk voorgesteld, sympathiek maar waar ik evenmin iets in zie. De goede bedoeling honoreer ik, maar nog weer een oecumenische speler op het veld vind ik geen goed idee. Kortom, met uw dagen zal ik naar vermogen meedoen, maar van uw Forum wordt ik geen lid.

Arjan Plaisier, Scriba PKN
3818 HN Amersfoort

Hoe katholiek is mijn kerk? Mgr. de Korte

Mgr. de Korte 3-11-12

EEN

Vroege Kerk is zeer pluriform; veelheid van stromingen

Binnen die pluriforme christenheid ontwikkelt zich een katholieke orthodoxie.

Katholiek als "algemeen geldend"

Vgl. Vincentius van Lérins: "hetgeen overal, altijd en door allen geloofd is"

Orthodoxie als oprechte lofprijzing: viëren; belijden; leven

In de eerste eeuwen wordt de vraag naar het ware geloof en de juiste leefwijze belangrijk..

Structuurelementen:

- Ambten met een apostolische verworteling
- Apostoliciteit van de canon
- Credo

Ontwikkeling van de ambten: episkoop, presbyter, diaken (Ignatius van Antiochië)

Canon van door de Kerk erkende geïnspireerde boeken

Trinitaire karakter van de vroeg-christelijke geloofsbelijdenissen

concilies van de 4de en 5de eeuw (325, 381, 431, 451)

Spiritueel hart van het belijden: Incarnatie en Triniteit

Menswording van de God van Israël in Jezus Christus

Spreeken over het geheim van God als Vader, Zoon en Geest

Kerk als Volk van God

Kerk als Lichaam van Christus (nauwe band tussen Kerk en Eucharistie/H. Avondmaal)

Kerk als Tempel van de Geest

Ik geloof in en met de Kerk/sentire cum ecclesia

Geloven is persoonlijk maar nooit individualistisch

TWEE

Juiste levenswijze:

10 geboden

Bergrede: overvloedige gerechtigheid

Gouden regel

Dubbelgebod van de liefde: God beminnen en de naaste als jezelf

Imitatio Christi

Naastenliefde/vijandsliefde

Eerbied voor alle leven: vgl. abortus; vgl. visie op geweld/militaire dienst

DRIE

Vier kenmerken van de Kerk: een, heilig, katholiek en apostolisch

Eenheid: legitieme verscheidenheid én zondige breuken

Zoeken naar de waarheid in bescheidenheid en liefde

Betekenis van de geloofsbelijdenis

Heiligheid: In de wereld, niet van de wereld

Ik moet kleiner worden, Hij groter (Johannes de Doper)

Niet ik leef maar Christus leeft in mij (Paulus)

Bekering/ transformatie van de gelovige/geloofsgemeenschap

Orthodoxie impliceert orthopraxis

Christus in het Sacrament én Christus in de minstens der Zijnen

Katholiek: van alle tijden en plaatsen

Universeel: voor alle rassen, klassen en talen

De Kerk is betrokken op de gehele wereld

Apostoliciteit: kerkordening: betekenis van de ambten; drievoudig ambt
getuigenis: canon van de Schrift/ geloofsbelijdenis

VIER

Kerk (in Nederland) vandaag

De christelijke gemeenschap is kwetsbaar geworden

Kwantitatief: krimp

Kwalitatief: religieuze onzekerheid tot in het hart van parochies en kerkelijke gemeenten

(Charles Taylor)

Democratisering van de Verlichtingsvragen

Ontkerstening; detraditionalisering; veel religiositeit is post- christelijk

Transformatie van het Hogere; proliferatie van objecten van toewijding (Gabriel v.d. Brink)

Uitdaging om het religieus verlangen van mensen te verbinden met Christus en zijn evangelie

VIJF

Oecumenisch is er de afgelopen eeuw veel bereikt

Wereldraad van Kerken (1948)

Tweede Vaticaanse Concilie (1962-1965)

Raad van Kerken in Nederland (1968)

Verbreiden: kleine protestantse orthodoxie; migrantenkerken, orthodoxie; evangelicalen

Verdiepen: spirituele oecumene (kardinaal Kasper); Nederlands Christelijk Forum (ds. Plaisier; aartsbisschop Vercammen; ds. Sleebos)

Werken aan herstel van de katholieke eenheid/ volledige communio

ZES

VRAGEN VOOR HET OECUMENISCH GESPREK OVER KATHOLICITEIT:

Hoe verhouden zich in mijn Kerk macht en dienst?

Hoe verhouden zich in mijn Kerk centraal en decentraal? (subsidiariteitsbeginsel!)

Hoe verhouden zich in mijn Kerk Schrift en Traditie?

Normerende betekenis van de kerkontwikkeling eerste eeuwen (of niet?)

Hoe denkt mijn Kerk over de ambten en wijding?

Hoe verhoudt zich het gemeenschappelijk priesterschap van alle gedoopten ten opzichte van het wijdingspriesterschap?

Hoe denkt mijn Kerk over sacramentaliteit in de brede zin?

Wat betekent de Incarnatie voor de beleving van onze werkelijkheid?

Hoe denkt mijn Kerk over sacramentaliteit in engere zin?

Hoeveel? Twee of zeven?

Welke betekenis heeft de Eucharistie/H.Aavondmaal?

Blijvende werkelijke tegenwoordigheid (of niet?)

Hoe denkt mijn Kerk over het Petrusambt?

Hoe denkt mijn Kerk over Maria en andere heiligen als voorbeelden/voorbidders/voorspreker?

ZEVEN

Inzet voor een helder én hartelijkatholiciteit

Substantie van de katholieke traditie veilig stellen:

Aanbidding van de God van Israël

Geloof in de Incarnatie

Belijden van de Triniteit

Leven vanuit het dubbelgebod van de liefde/ de navolging van Christus

In huidige cultuur vraagt dat om een open, hartelijke, gastvrije houding

Vele zoekende mensen winnen voor Christus vormt een proces

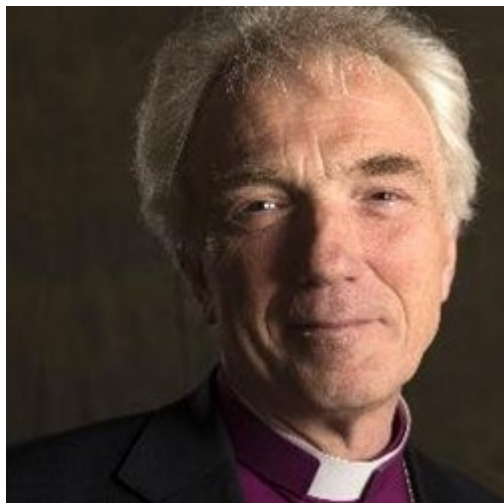
Samen bidden, vieren, leren en dienen

Belang van een geloofwaardig getuigenis: leven vanuit de liefde

Mgr. Dr. Gerard de Korte

Presentatie van het 'Katholiek appel' Mgr Joris Vercammen

Mgr. Joris Vercammen 3-11-12

Onder grote belangstelling werd op 3 november 2012 in de Lutherse kerk te Utrecht het Katholiek Appel gepresenteerd. Aartsbisschop Joris Vercammen presenteerde namens de zeven initiatiefnemers de tekst van het appel.

Toen hij met hen aan tafel was nam hij brood, sprak het zegengebed uit, brak het en gaf het hun. Nu werden hun de ogen geopend. (Lucas 24:30-31)

Aan deze ervaring van de leerlingen, gaat eerst een andere vooraf: die van het gesprek met elkaar over 'alles wat is voorgevallen' en van het zoeken naar verbinding van de leegte die deze vragen

achterliet met de traditie van de Schriften, van Mozes en de profeten.

Die ervaring van verbinding – of liever: van verbonden worden – wordt beleefd als een genade, slechts te ontvangen en niet 'te maken'. Die ervaring culmineert in de ervaring van de ontmoeting met de Verrezone: Hij is het die het brood voor hen breekt; en tegelijk ongrijpbaar als al het mooie wat mensen overkomt.

Waar mensen verbondenheid zoeken, vooral in hun nood en met hun vragen, meldt de Verrezone zich als tochtgenoot en voorganger. Die verbondenheid blijft altijd open staan op meer: verbondenheid zoekt nog meer verbondenheid. De leerlingen gaan de weg terug om de anderen bij hun ervaring te betrekken en samen zullen ze getuigen,

te beginnen in Jeruzalem, maar uiteindelijk overal, altijd en voor allen...de hele wereld en de ganse mensheid is het perspectief.

Het 'tafelgebeuren van Emmaüs' dat zich spreidt over de hele wereld: dat is de katholiciteit van de kerk. Daarbij hoort wat er aan voorafgaat en wat erop volgt aan solidariteit en gesprek, roeping en commitment voor het heil van mens en wereld. Zoekend naar verbondenheid worden leerlingen tot handlangers van de Eeuwige 'die afdaalt om het volk te bevrijden' (Exodus 3,8) Katholiciteit is de participatie aan de 'Missio Dei'.

We delen met elkaar de zorg dat in onze kerken het besef van de verbondenheid met de kerk van alle tijden en alle plaatsen vervaagt. Christen-zijn is een zaak van het zoeken naar verbondenheid en dus geen individuele zaak. Die verbondenheid betreft de hele heilsgeschiedenis zoals die in de Schrift zijn neerslag vindt en waarvan de traditie van de vroege kerk tot op onze dagen getuigt. *Want alleen 'samen met alle heiligen, in verbondenheid met de kerk alle tijden en alle plaatsen, kunnen we de lengte en de breedte, de hoogte en de diepte van Gods liefde verstaan (Ef. 3:18).* Die verbondenheid betreft daarom alle medegelovigen waarmee we in principe diezelfde 'Emmaüs-tafel-ervaring' delen, maar ook alle mensen die in principe allen uitgenodigd mogen weten aan die Tafel.

Aan die Tafel worden we aan elkaar gesmeed als 'Lichaam van Christus'. Dat is: de werkzame aanwezigheid van de Levende in deze wereld en in de mensengeschiedenis. Aan de 'Tafel van verbondenheid' ontvangen we wie we zijn: aan elkaar toevertrouwd en aan de wereld gegeven als een 'goede genade'. De 'liturgie van woord en sacrament, lofzang en gebed' gaat als vloeiend over in de 'liturgie van het leven' met haar pastoraat, diaconaat en apostolaat. Gemeenschap met de Verrezenen, met elkaar en met alle mensen: het zijn aspecten van een en dezelfde 'heilige Verbondenheid'.

'Heil is er niet buiten de kerk' is een uitspraak van Cyprianus. Het is jammer dat deze uitdrukking nogal eens ideologisch werd misbruikt, want daarmee wordt volstrekt voorbij gegaan aan de intentie ervan. Je kunt de uitspraak immers ook omdraaien: daar waar aan mensen heil gebeurt, daar is 'kerk' te ervaren, want daar is sprake van liefde en vergeving, vertrouwen en zorg, verbondenheid en geborgenheid, bevrijding en overgave. Samen vormen ze de afdruk van de voetstap van de Allerhoogste, die in Christus naar ons is toegekomen om als tochtgenoot met mensen door hun leven en hun geschiedenis te gaan.

"Katholiek is wat overal en altijd en door allen geloofd is", aldus de stelregel van de Gallische priester Vincentius van Lerimun uit de vijfde eeuw. Hij werd bekend met zijn monografie over de dogmaontwikkeling. Hij stelt daarin de belangrijke vraag naar de relatie met de traditie. De vraag is hoe de verbondenheid van de kerk met de traditie functioneert: hoe legitiem het is dezelfde traditie verschillend te beleven en hoe kun je de traditie waarvan je deel uitmaakt legitiem voortzetten. Vincentius stelt in dit verband het conciliaire karakter van de kerk centraal. De verbondenheid met de traditie kan volgens Vincentius niet los gezien worden van de verbondenheid met elkaar en de trouw aan de traditie impliceert meteen ook de verantwoordelijkheid voor het actualiseren ervan. Met wat 'overal en altijd en door allen geloofd is' worden drie aspecten van de katholiciteit van de kerk benoemd.

Wat overal geloofd wordt heeft niet altijd hetzelfde uitzicht. Met andere woorden: geloof is contextueel bepaald. Christenen uit al deze contexten hebben elkaar nodig. Ze leren van elkaar en ze corrigeren elkaar. Samen doen ze de ervaring op van de universaliteit van het evangelie dat in staat is bevrijding te bewerken voor alle mensen hoezeer hun culturen ook kunnen verschillen van elkaar. Bovendien doen ze samen de ervaring op van zoveel goeds dat Gods Geest in de verschillende culturen al tot stand heeft gebracht en nog steeds tot stand brengt.

Geloof mag dan zich uiten in verschillende gestalten, samen staan we op de schouders van de apostelen die 'te beginnen met Jeruzalem over de hele wereld getuigenis hebben afgelegd van de naam van de Heer opdat ze tot inkeer komen en hun zonden worden vergeven' (Lucas 24: 47-48). Gelovigen van alle tijden zullen zich stevig weten staan op de vaste grond van dit apostolisch getuigenis. Het vertelt hen dat de Verrezene ook met hen op weg is naar een toekomst die hun stoutste dromen overtreft. Het doet hen delen in de zegen die de apostelen van de Verrezene ontvingen. De Geest zal ook ons nog in beweging brengen!

Christenen mogen een eenheid beleven die ruimte schept en mensen hun waardigheid als kind van God garandeert. De eenheid die Christenen aan de Tafel der Eucharistie beleven, is de sleutel voor een samenleving van recht en gerechtigheid en nog veel meer dan dat. Christenen kunnen een doorbraak bewerken naar een inclusieve samenleving op alle niveaus waarbij mensen, hoe verschillen dook, niet alleen tot hun recht komen en zichzelf mogen zijn. De kerk is katholiek omdat ze inclusief is.

Katholiciteit is een kwaliteit van de kerk die verwijst naar haar vermogen om eenheid en verbondenheid te bewerken. Verscheidenheid moet niet noodzakelijk tot verdeeldheid leiden, integendeel verscheidenheid is de rijkdom van een diepe eenheid die in wezen als genade al gegeven is. De vroege kerk, die zoals bekend niet zonder conflicten en bijhorende verdeeldheid was, heeft drie instrumenten ontwikkeld om de weg naar die eenheid niet te verliezen: *de canon (de Bijbel), het credo (de geloofsbelijdenis) en het ambt van episcopè (opzicht), persoonlijk en collegiaal gestalte gegeven in de geloofsgemeenschap*. Samen vormen ze het instrumentarium dat in staat is de kerk bij haar katholieke wezen te bepalen. *Ze hangen onlosmakelijk samen*, ook al steekt vaak de neiging op het een te verabsoluteren ten nadele van het andere. De eenheid van de kerk werd er niet door gediend en haar katholieke karakter lijdt er onder tot op vandaag.

Daarom doen we een appel op alle kerken en christenen in Nederland om terug te keren naar onze gezamenlijke oorsprong, en de samenhang tussen de canon, het credo en het ambt van episcopè te herstellen. Zo zullen wij de katholiciteit van de ene kerk van Christus hervinden en een geloofwaardig teken kunnen zijn van Gods heilzame bedoeling met deze wereld.

Deze oproep willen wij u, drie vertegenwoordigers van enkele grotere christelijke denominaties of confessies van ons land, en aan de vicevoorzitter van de Nederlandse Raad van Kerken, aanbieden. Als een groep van ambtsdragers en theologen stelden we samen dit manifest op als een appel aan onze zusters en broeders ambtsdragers en alle medechristenen in ons land, vanuit een grote bezorgdheid voor de verkondiging van het evangelie in onze tijd. We doen dit vanuit het geloof dat een gezamenlijke bezinning op de katholiciteit als een kwaliteit van de kerk, ons verder

kan brengen op de weg van onze eenheid. Daartoe willen we een inhoudelijke bijdrage leveren waardoor het streven van zowel de Nederlandse Raad van Kerken als het net opgerichte Nederlands Christelijk Forum naar we hopen nog aan kracht en invloed mag winnen. Allen die met de katholiciteit van de kerk begaan zijn, nodigen wij uit zich bij ons aan te sluiten, dit appel te ondertekenen, en er op die manier aan mee te werken om de Raad én het Forum, nog wat meer katholieke wind in de oecumenische zeilen te geven.

Als we u dit appèl aanbieden mag dat gezien worden als de uitdrukking van ons commitment aan het oecumenisch ideaal en vooral van onze bereidheid daaraan dienstbaar te zijn.

+ Dr. Joris Vercammen,
Oud-katholiek Aartsbisschop van utrecht

(De cursieve tekst betreft citaten uit het 'Katholiek appel'.)